



OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Språkmedvetenhet som omsorg och undervisning

Mari Bergroth (mari.bergroth@helsinki.fi)



Dagens fråga

- Hur kan vi med språkmedvetenhet främja både den professionella omsorgen och undervisningen inom småbarnspedagogik och förskoleundervisning?
 - Den pedagogiska personalen bekräftar barnet så som det är *här och nu*, men ser också den fulla potentialen och bekräftar den bild som barnet *kan bli*.
 - Vad händer om uppfattningen av *barnets fulla potential* påverkas av (omedvetna) förvrängda uppfattningar om barnets kompetens, exempelvis på grund av socioekonomisk bakgrund, etnicitet, språk?

Språkmedvetenhet som begrepp



- Berör hela verksamhetskulturen och alla möten mellan olika individer
- Gäller både verksamhetspråket svenska och andra språk närvarande på daghemmet/förskolan eller i samhället
- Det handlar om allas rätt att få tillgång till rika möjligheter att utveckla svenska men även allas rätt att få bevara och utveckla sina egna språk och skaffa beredskap för att leva i ett flerspråkigt samhälle

Professionell omsorg

Aspelin, Jonas (2016) Pedagogisk omsorg. I: *Omsorg i en förskola på vetenskaplig grund*. (Red. Riddersporre, B. & Bruce, B.). Stockholm: Natur och kultur.



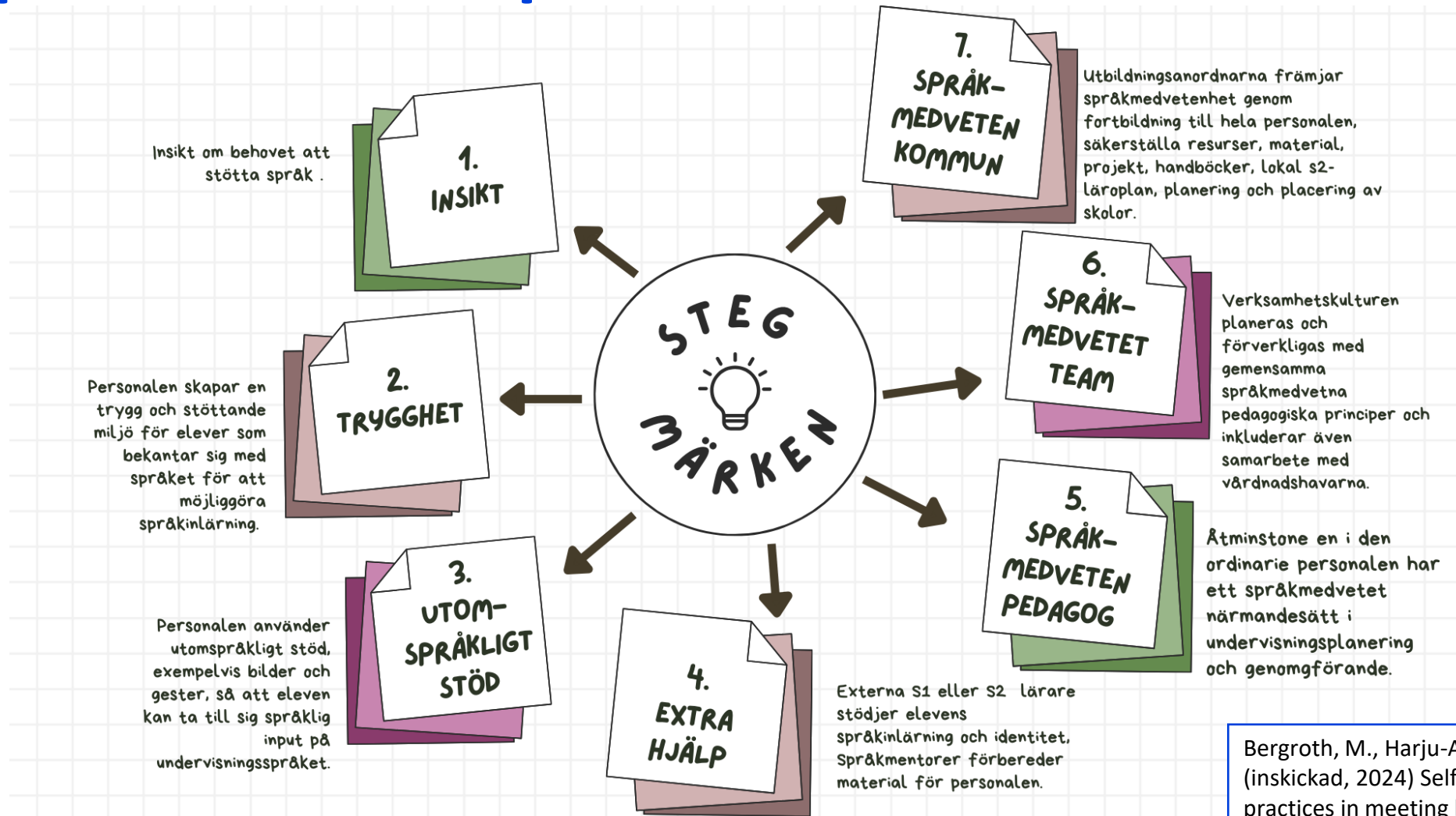
Undervisningen och den didaktiska relationen

Jyrhämä, R. m.fl. (2016). *Opettajien didaktiikka*. PS-kustannus.
Pihlgren, A. (2017). *Undervisning i förskolan – att skapa lärande undervisningsmiljöer*. Natur och Kultur.

- Undervisningens två grundelement: målsättningar och interaktion
- Undervisning inom småbarnspedagogik = dialog och interaktion som är inriktade mot lärande
- Dialog förutsätter en trygg miljö och respekt för den andra parten
- Kvalitet i interaktion betyder kvalitet i undervisning
 - Interaktionen måste planeras: medvetenhet om olika typer av frågor
 - Preinteraktion – interaktion – postinteraktion
 - Språkmedvetenhet ökar undervisningens kvalitet

Språkmedvetna praktiker

Owal Group Oy. (2022). Suomi/ruotsi toisena kielenä -opetuksen nykytilan arviointi. https://owalgroup.com/wp-content/uploads/2022/03/S2-opetuksen_arviointi_170322.pdf



Bergroth, M., Harju-Autti, R. & Alisaari, J. (inskickad, 2024) Self-assessment of ECEC practices in meeting language diversity in Finland. *Journal of Early Childhood Education Research (JECER)*, (13:1)

Omsorg och undervisning

1. Personalen inom småbarnspedagogik upplever sig ha bra beredskap att arbeta för barnets trygghet men har svårare med arbete för den språkliga mångfalden i barngruppen (OECD 2020; Owl Group oy 2022).
2. En trygg lärmiljö är viktigt för alla, men är flerspråkiga barn *alltid* i behov av extra trygghet?
3. Enligt Harju och Åkerblom (2020) kan språkmedveten pedagogik som ökar barnens delaktighet vara lösningen:
 - Behovsperspektiv på barnen förutsätter s.k. kompensatorisk pedagogik i form av extra resurser såsom speciallärare, tolkar, bilder och extra trygghet. Behoven måste tillgodoses innan lärande kan ske.
 - Behovsperspektivet byttes mot synen om kompetenta barn när lärarna började arbeta på ett sätt som *ökade barnens delaktighet* genom verbala och estetiska arbetsmetoder.

Egna modersmål som resurs för lärande

Vad betyder det egentligen?

Bergroth, M. & Alisaari, J. (2023). Barnets eget modersmål i pedagogernas beskrivningar av goda praktiker för att utveckla språk i finländsk småbarnspedagogik. *Nordand – Nordens språk som andraspråk* 18(1). <https://doi.org/10.18261/nordand.18.1.4>

- Barnens eller familjernas flera språk togs upp i 25 % av svaren som beskrev goda praktiker...
- ...men de egna modersmålen nämns i samband med kognitivt mindre krävande aktiviteter som bygger på att minnas ord och fraser, i stället för att utgå från metakognitiv dialog (Pihlgren, 2017)...
- ...och ofta i samband med kompensatorisk pedagogik (Harju & Åkerblom, 2020): befintliga materialresurser samt tolkar, språkassistenter och andra professionella nätverk som inte ordinärt befinner sig på daghemmet.
- Vad blir lärarutbildningens roll?

Den svenskspråkiga småbarnspedagogikens styrkor och dilemman

Språkmedvetenhet behövs för flera olika typer av språkliga behov när undervisningsspråket kan inte tas för givet.

Kontinuerligt arbete behövs för att kunna koppla språkmedvetenhet till den egna arbetsgemenskapen och verksamhetskulturen.

God förståelse för tvåspråkig uppväxt men hur förbereda lärarna för språklig mångfald och svenska som andraspråk?

- Bergroth, M. & Hansell, K. (2020). Language-aware operational culture: Developing in-service training for early childhood education and care. *Apples – Journal of Applied Language Studies*, 14(1), 85–102. <https://doi.org/10.17011/apples/urn.202006043978>
- Hansell, K. & M. Bergroth (2020). Språkmedvetenhet inom småbarnspedagogik – pedagogernas reflektioner över begreppet. <https://vakki.net/index.php/2020/12/31/workplace-communication-iii/>

Numerär minoritet

Tvåspråkighet

Flerspråkighet

Svenska som andraspråk

Sv. lärarutbildning och språkmedvetenhet

Bergroth, M. & Londén, M. (inskickad, 2024) Preparing early childhood teachers for multilingual pedagogies beyond bilingualism. In: Multilingual Pedagogies in the Early Years. DeGruyter.

Utmaning 1: lärarutbildningens begränsade tidsramar

Utmaning 2: hur förbereda framtida lärare inför språklig mångfald även bortom fi-sv tvåspråkighet?

Aktionsforskning: Hur konkretisera och synliggöra kopplingen mellan språkmedvetenhet som begrepp och det praktiska genomförandet i vardagen?

Intervention: Precisering av en observationsuppgift och en diskussionsfråga till trepartssamtalet under praktik I.

Svenska som andraspråk

Ny fritt valbar modul (30 sp) vid de svenskspråkiga lärarutbildningarna vid Helsingfors universitet med start hösten 2023.

Möjlighet att välja enstaka kurser eller hela modulen, helheten blir tillgänglig via Öppna universitets utbud.

Huvudsakligen distansundervisning.

Läs mera!

Aspelin, Jonas (2016) Pedagogisk omsorg. I: *Omsorg i en förskola på vetenskaplig grund*. (Red. Riddersporre, B. & Bruce, B.). Stockholm: Natur och kultur.

Bergroth, M., Harju-Autti, R. & Alisaari, J. (inskickad, 2024) Self-assessment of ECEC practices in meeting language diversity in Finland. *Journal of Early Childhood Education Research (JECER)*, (13:1)

Bergroth, M. & Hansell, K. (2020). Language-aware operational culture: Developing in-service training for early childhood education and care. *Apples – Journal of Applied Language Studies*, 14(1), 85–102. <https://doi.org/10.17011/apples/urn.202006043978>

Bergroth, M. & Londén, M. (inskickad, 2024) Preparing early childhood teachers for multilingual pedagogies beyond bilingualism. In: *Multilingual Pedagogies in the Early Years*. DeGruyter.

Hansell, K. & M. Bergroth (2020). Språkmedvetenhet inom småbarnspedagogik – pedagogernas reflektioner över begreppet. <https://vakki.net/index.php/2020/12/31/workplace-communication-iii/>

Harju, A. & Åkerblom, A. (2020). Opening up new spaces for languaging practice in early childhood education for migrant children. *International Journal of Early Years Education*, 28(2), 151–161. <https://doi.org/10.1080/09669760.2020.1765087>

Jyrhämä, R. m.fl. (2016). *Opettajan didaktiikka*. PS-kustannus.

Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD] (2020), *Building a High-Quality Early Childhood Education and Care Workforce: Further Results from the Starting Strong Survey 2018*, TALIS, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/b90bba3d-en>.

Owal Group Oy. (2022). *Suomi/ruotsi toisena kielenä -opetuksen nykytilan arviointi*. https://owalgroup.com/wp-content/uploads/2022/03/S2-opetuksen_arviointi_170322.pdf.

Pihlgren, A. (2017). *Undervisning i förskolan – att skapa lärande undervisningsmiljöer*. Natur och Kultur.



OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Tack!

Hur kan vi med hjälp av språkmedvetenhet förstärka både den professionella omsorgen och undervisningen inom småbarnspedagogik och förskoleundervisning?

När och hur vågar vi skifta fokus från att enbart skapa trygghet till att stötta lärande och barnets delaktighet?

